

פעולה מספר 7 – טקסי התבגרות שונים

מטרות הפעולה:

- החניך יכיר טקסי התבגרות הנערכים בתרבויות שונות ברחבי העולם.
- החניך יבחן את טקס בר/בת המצווה בדת היהודית ויבחן את ההבדלים בינו לבין טקסים בתרבויות אחרות.

חומר רקע לקריאה לפני בניית הפעולה:

אינדונזיה- שיוף שיניים

נערים ונערות בבאלי שבאינדונזיה עוברים טקס התבגרות, שבמהלכו הכוהן משייף את שש השיניים הקדמיות שלהם. השיניים המשויפות מבדילות אותם, כך הם מאמינים, מהשדים בעלי השיניים החדות. ביום מותם ישמשו השיניים אמצעי זיהוי בשער הכניסה לעולם הרוחות: לשדים הכניסה אסורה.

שבט הלוייה- טקס המילה

אנחנו מכירים את המילה כטקס דתי, שבמהלכו מסולק קפל עור קטן, העוטף את הפין. טקס ברית המילה נעשה אצלנו ליילוד בן 8 ימים. אך בחברות רבות נעשית המילה כחלק מטקס ההתבגרות.

כאשר נערים משבט הלוייה שבקניה מגיעים לגיל 14 מתחילות החגיגות. במשך 6 ימים שותים בני הכפר, שרים ורוקדים. בבוקר היום השביעי נערך הטקס. ראשית, טובלים הנערים בנהר. אחר כך הם נמרחים בבוצ ולבסוף מחברים לראשם נוצת תרנגול. נוצה זו אמורה להקל עליהם את הכאב.

במשך כל המילה חייב הנער לעמוד בלי להראות שום סימנים של סבל. רק לאחר דקות ארוכות מותר לו לשבת ולהתמסר לכאבו. נער שמגלה את כאבו במהלך המילה, גורם לעצמו בושות אימות ומבזה את משפחתו.

לאחר המילה מקבל הבוגר הטרי מתנות מבני השבט, וזאת אולי ההוכחה שיש מנהגים שחוצים גבולות ותרבויות. מעתה יש לבוגר החדש שפע של זכויות: למשל, לשאת אישה ולבחור את עיסוקו.

הודו- טקס הלידה השנייה

טקס ההתבגרות בהודו מתקיים רק לבני שלושת המעמדות הגבוהים. (בהודו יש מספר מעמדות חברתיים, שהנמוכים שבהם נחשבים טמאים.) הטקס נקרא "אופנאיאנה", שפירושו "הלידה השנייה". לפני הטקס שייכים הנערים למשפחתם, ואילו אחריו הם כאילו נולדים מחדש והופכים חלק מהחברה. בעבר היו הנערים יוצאים, לאחר הטקס, ליער לחיות שם וללמוד מפי מדריך על החיים. כיום חוזרים הנערים לבית הספר, אך מעמדם הוא כשל בוגרים. הטקס נערך לנערים בגילאים 12 - 20, והוא עמוס בסמלים שמבטאים את המעבר מעולם הילדות לעולם הבגרות.

שבט המסאי- מבחני אומץ

נערים משבט המסאי שבקניה צריכים לעבור מבחני אומץ שונים, כדי שיוכרוזו בוגרים. בעבר נהגו הנערים לצוד אריה כהוכחה לבגרותם, אך מיום שאריות הוכרזו חיות מוגנות האסורות בציד, פסק המנהג. באחד המבחנים שעדיין קיימים כיום, צריך הנער להחזיק בקרניו של פר ולהפיל אותו ארצה. כדי לסמל את כניסתו של הנער לעולם המבוגרים, שורפים את כל צעצועיו ומגלחים את ראשו. בני השבט עורכים לכבודו חגיגה, שנמשכת מספר ימים. שיאה של החגיגה הוא עריכת טקס מילה. אסור לנער להפגין רגשות כאב או פחד, ואם הצליח בכך, מוענק לו התואר "לוחם צעיר". הוא רשאי לצוד ציפורים צבעוניות ולעצב מנוצותיהן כתר מפואר לראשו. נערים שנכשלו בטקס המילה (כלומר חשפו את כאבם או את פחדם), רשאים לצוד רק ציפורים שאינן צבעוניות.

לאחר הטקס עוברים הנערים לכפר מבודד, ושם הם חיים במשך מספר שנים. בפרק זמן זה הם לומדים מיומנויות שונות כמו ציד וטיפול בבקר. בסוף התקופה הם חוזרים לשבט ונחשבים ללוחמים מן המניין.

יהדות- בר מצווה

כשנער יהודי מגיע לגיל 13, נערך לו טקס בר-מצווה. בטקס דתי זה מצטרף הנער לקהילת המאמינים הבוגרים. אביו מברך ואומר: "ברוך שפטרני מעונשו של זה" ומתכוון לומר בכך, שעד עתה היה הוא, האב, אחראי למעשי בנו, ואילו מעתה הנער עצמו אחראי למעשיו שלו ולמילוי המצוות.

במהלך הטקס עולה הנער לתורה בפעם הראשונה, כלומר קורא בתורה לפני הקהל. הוא קורא את הקטע האחרון של פרשת השבוע - ה"מפטיר" - מתוך ספר תורה שהוצא מארון הקודש. לאחר מכן קורא הנער קטע מספרי הנביאים

הקשור לפרשה. זוהי ה"הפטרה".

מכאן והלאה חלים על הנער חובות זכויות של מבוגר: למשל, הוא חייב במצוות הנחת תפילין, והוא רשאי להשתתף ב"מניין" - תפילה בחבורה של 10 גברים לפחות.

גם נערים רבים שאינם דתיים עוברים את הטקס, ובכך הם מצהירים על עצמם שהם חלק מהמורשת היהודית.

אז מה אפשר לעשות??

חפץ הילדות - לפני הפעולה נבקש מכל חניך להביא חפץ שמסמל את הילדות עבורם. "בכל פעם נגריל" חפץ ונסה לגלות למי הוא שייך. כל חניך שהחפץ שייך לו יסביר לקבוצה מה הוא מסמל עבורו, ואיך הוא מסמל ילדות עבורו.

משחקי ילדות - כל חניך כותב על פתק שם של משחק שמזכיר לו את הילדות. בכל פעם נגריל פתק ונשחק את המשחק ביחד...

נבחן אם החניכים מה מזכירים להם המשחקים האלו? מה הופך אותם "למשחקי ילדות" עבורם? מה ההבדל בין התנהגות של "ילדים" לבין התנהגות של "בוגרים"?

בלוני הציפיות - כל חניך בקבוצה מקבל בלון הליום וכותב עליו משהו אחד שמסמל מבחינתו פרק בילדות שהוא עבר ועכשיו הוא נפרד ממנו. נבחן עם החניכים מה הם מצפים מעצמם בתור אנשים שעברו טקס התבגרות בחברה? מה החברה מצפה מהם? האם הם נפרדים מה"בלונים" בשמחה או בעצב?...

- אפשר לעשות את אותה מתודה גם אם פתקים שקוברים באדמה ובסוף השנה פותחים את הקופסא ובוחנים אם עמדנו בציפיות של עצמנו
- אפשר לעשות את זה גם עם ציפית של כרית ולקרוא לה "ציפית הציפיות"...